

Poznań, 20 września 2020 r.

Prof. zw. dr hab. Jacek Sobczak
Instytut Nauk Prawnych
Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna
w Warszawie

Recenzja

książki dr Jolanty Pacian, *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnictwa w świetle obowiązującego prawa*, Lublin 2019, ss. 351 wraz z oceną Jej dorobku naukowego i działalności naukowo-dydaktycznej, mających stanowić podstawę habilitacji na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji, Instytut Nauk Prawnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II

1. Informacja ogólna dotycząca przekazania dokumentów recenzentowi w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Jolancie Pacian

W dniu **28 lutego 2020 r.** Rada Doskonałości Naukowej dokonała na podstawie art. 221 ust. 4 ustawy z dnia 20 lipca 2019 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2020, poz. 85) wyznaczenia części składu Komisji Habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Jolancie Pacian w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk prawnych, wszczętym w dniu **17 października 2019 r.** Jednym z powołanych recenzentów byłem ja. Pismo zawiadamiające o wyznaczeniu części składu Komisji Habilitacyjnej, wysłane przez Radę Doskonałości Naukowej wpłynęło do sekretariatu Rektora KUL w dniu **9 marca 2020 r.** Jeszcze tego dnia zostało przekazane Wydziałowi Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji.

Jednak Rada Instytutu Nauk Prawnych KUL dopiero w dniu **4 maja 2020 r.** podjęła uchwałę, powołującą pozostałych członków Komisji w przewodzie habilitacyjnym. O wyznaczeniu mnie recenzentem w tym przewodzie zostałem poinformowany drogą mailową, przez sekretarza Komisji dr hab. Wojciecha Wytrążka, w dniu **20 maja 2020 r.** (mail z godz. 14:57). W dniu **25 maja 2020 r.** (mail z godz. 17:37). Dziękując za informację o wyznaczeniu mnie recenzentem wskazałem na jaki adres należy wysłać mi dokumenty. Monitowałem następnie o przesłanie tych dokumentów mailem z **6 czerwca 2020**, (godz. 11:19) i

kilkakrotnie telefonicznie. W mailu z dnia **6 czerwca 2020 r.** uprzejmie prosiłem o przekazanie mi dokumentów w przewodzie jak najszybciej, gdyż w terminie późniejszym będę mieć kłopoty ze zmieszczeniem się w czasie wyznaczonym przez ustawę.

W dniu **10 września 2020 r.** otrzymałem pismo od dyrektora Instytutu Nauk Prawnych KUL dr hab. Joanny Misztal-Konieckiej, prof. KUL, datowane **29 maja 2020 r.** (sic!!!) wraz z dokumentacją dotyczącą tego przewodu habilitacyjnego i pismem podpisanym przez mgr Agnieszkę Kołodziejczak zobowiązującą mnie do wypełnienia i odesłania formularza zawierającego dane osobowe do umowy cywilno-prawnej, która, jak napisano „jest w trakcie przygotowywania i zostanie nadesłana w późniejszym terminie”. Jednocześnie chcę stwierdzić, że wspomniane pismo dyrektora Instytutu Nauk Prawnych KUL zobowiązuje mnie do sporządzenia recenzji w przedmiocie dr Jolanty Pacian w terminie 8 tygodni, czyli w terminie wskazanym w art. 221 ust. 8 w ustawie prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

Z wielkim zdziwieniem przyjmuję fakt, że mimo próśb otrzymałem dokumenty dopiero we wrześniu. Nie rozumiem powodu tej zwłoki. Przewód habilitacyjny został w sprawie dr Jolanty Pacian wszczęty **17 października 2019 r.**, a więc już wtedy musiała być gotowa dokumentacja. Przekazana mi telefonicznie informacja, że zwłoka w przesłaniu mi dokumentów wynika z faktu, że sporządzany jest dopiero formularz dotyczący umowy, uznaję za mało przekonujące, skoro do dnia 28 sierpnia 2020 r. taka umowa nie została mi i tak przekazana. Stwierdzając powyższe w opinii, czynię to jednoznacznie w tym celu, aby podkreślić, że **trwające już blisko rok** postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest w niedopuszczalny sposób przewlekane, nie z winy recenzenta i nie z winy Rady Doskonałości Naukowej. Nie sposób widzieć w zaistniałej opieszałości siłę wyższą w postaci pandemii.

Wyrażam wysokie nieukontentowanie z powodu sposobu przekazywania dokumentów w zrelacjonowany wyżej sposób i mitręgi z tym związanej.

2. Ocena działalności dydaktyczno – organizacyjnej

Przedłożone w ramach Autoreferatu dokumenty odnoszące się do osoby dr Jolanty Pacian i jej dokonań naukowych i organizacyjnych są **niezwykle szczegółowe, dokładne i wyczerpujące**, jeśli porównać je z wcześniejszymi dokumentami, które niżej podpisany miał możliwość analizować, wydając opinię w 46 przewodach habilitacyjnych.

Jolanta Agnieszka Pacian urodziła się w dniu 9 kwietnia 1976 r. w Krasnymstawie. W 2000 r. ukończyła studia prawnicze na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, uzyskując tytuł zawodowy magistra prawa na podstawie

rozprawy *Prawne aspekty zatrudnienia osadzonych*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Teresy Liszcz. W 2006 r. uzyskała stopień doktora nauk prawnych w zakresie prawa, nadany uchwałą Rady Wydziału Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 27 czerwca 2006 r. po obronie w dniu 21 czerwca 2006 r. pracy doktorskiej *Istota korupcji funkcjonariuszy publicznych oraz publiczno-prawne instrumenty służące jej zapobieganiu. Studium teoretyczno-prawne*. Promotorem rozprawy był prof. zw. dr hab. Marian Zdyb, a recenzentami prof. zw. dr hab. Mieczysław Granat (UKSW) oraz prof. zw. dr hab. Jan Szreniawski (UMCS w Lublinie). Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych, Habilitantka ukończyła dwusemestralne studia podyplomowe z zakresu organizacji i zarządzania w ochronie zdrowia w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, a następnie, w latach 2011-2012 także dwusemestralne studia podyplomowe z zakresu ochrony własności intelektualnej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych, od 2 listopada 2007 r. do 30 września 2012 r. Habilitantka była zatrudniona na stanowisku asystenta w Katedrze Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, a następnie od 1 października 2012 r. do 31 października 2018 r. na stanowisku adiunkta w tej samej Katedrze. Wreszcie od 1 listopada 2018 r. do chwili obecnej na stanowisku starszego wykładowcy w tejże jednostce naukowej.

Po uzyskaniu stopnia doktora współpracowała także na podstawie umowy o dzieło i umowy zlecenia z Wyższą Szkołą Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz Wyższą Szkołą Nauk Społecznych w Lublinie.

Jako **nauczyciel akademicki w Uniwersytecie Medycznym w Lublinie** oraz pracownik naukowy wspomnianych szkół wyższych prowadziła liczne wykłady, ćwiczenia i seminaria. Na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego wykładała na kierunkach: dietetyka, zdrowie publiczne, pielęgniarstwo, położnictwo, a także na studiach doktoranckich i podyplomowych. **Prowadziła zajęcia z:** prawa medycznego, prawa w ochronie zdrowia, prawa i postępowania administracyjnego, prawnej ochrony konsumenta, polskiego i europejskiego ustawodawstwa żywnościowo-żywnościowego, prawa gospodarczego, ochrony własności intelektualnej, prawa pracy, podstaw prawa, elementów prawa w technologiach informacyjnych, prawa zabezpieczenia społecznego oraz prawa wyznaniowego. Na studiach podyplomowych w tejże uczelni prowadziła zajęcia z: odpowiedzialności prawnej pracowników ochrony zdrowia, prawa pracy w podmiotach leczniczych, wreszcie z prawa administracyjnego oraz z podstaw systemowych rehabilitacji.

W Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim prowadziła zajęcia **na studiach podyplomowych** z zakresu organizacji i zarządzania w ochronie zdrowia: odpowiedzialność prawna pracowników ochrony zdrowia, prawo pracy w podmiotach leczniczych, zamówienia publiczne; **na kierunku administracja**: prawo administracyjne – wykład i ćwiczenia, prawo wyznaniowe – wykład i ćwiczenia; na kierunku politologia: prawo i postępowanie administracyjne – wykład i ćwiczenia; **na kierunku ekonomia**: wstęp do prawa – wykład i ćwiczenia, prawo – wykład i ćwiczenia; na kierunku pielęgniarstwo: prawo i administracja w ochronie zdrowia – wykład, prawo – wykład; **na kierunku zdrowie publiczne**: prawo w ochronie zdrowia – wykład, prawo gospodarcze – wykład, podstawy prawa – wykład, ubezpieczenia społeczne i zdrowotne – wykład i ćwiczenia, ochrona własności intelektualnej – wykład i ćwiczenia; **na kierunku geodezja i kartografia**: ochrona własności intelektualnej – wykład i ćwiczenia, podstawy prawa – wykład; **na kierunku pedagogika**: prawo ochrony własności intelektualnej – wykład, metoda projektów z elementami ochrony własności intelektualnej. Ponadto prowadziła wykłady w ramach **specjalizacji dla pielęgniarek** z przedmiotu: etyka, deontologia i prawo.

W Wyższej Szkole Nauk Społecznych Habilitantka prowadziła wykłady i ćwiczenia **na kierunkach**: psychologia, socjologia i praca socjalna: podstawy prawa z elementami prawa pracy.

Godzi się zauważyć wielką aktywność dydaktyczną Opiniowanej oraz fakt, że jej zainteresowania dydaktyczne są dość różnorodne i obejmują nie tylko szeroko pojęte prawo medyczne, ale także dość odległe dziedziny, jak prawo i postępowanie administracyjne, prawo wyznaniowe, ochrona własności intelektualnej i prawo gospodarcze. Należy podziwiać, że mimo tak licznych zajęć dydaktycznych, Habilitantka zajmowała czas na prowadzenie badań naukowych i publikowanie w licznych czasopismach.

Dr Jolanta Agnieszka Pacian po uzyskaniu stopnia naukowego doktora nauk prawnych **była członkiem trzech komitetów naukowych i sześciu komitetów organizacyjnych międzynarodowych konferencji**. Zauważyć jednakowoż należy, że wśród tych konferencji jedynie jedna odbyła się poza granicami Polski, a miejscem pozostałych były: Płock (5 konferencji), Stalowa Wola (1 konferencja) i Lublin (2 konferencje). Była także członkiem komitetu naukowego lub organizacyjnego 17 konferencji naukowych, w których jednocześnie brała udział. Tematyka ich dotyczyła zdrowia publicznego, ochrony zdrowia, technologii medycznych, zagrożeń cywilizacyjnych, stylu życia. Konferencje te odbyły się w Lublinie, w Białej Podlaskiej, Ostrowcu Świętokrzyskim i Włodawie.

Habilitationka po doktoracie uczestniczyła w 24 międzynarodowych konferencjach naukowych, z których jednak jedynie 5 odbyło się poza granicami Polski – w Portugalii, w Kownie na Litwie (tu odbyły się 4 konferencje). Ponadto uczestniczyła z referatami w 36 konferencjach krajowych.

Habilitationka **uczestniczyła w czterech zrealizowanych projektach zespołów badawczych i finansowanych w drodze konkursów krajowych i zagranicznych**, w tym także przez Komisję Europejską w ramach programu Horyzont 2020. Pozostałe projekty były realizowane w ramach działalności statutowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. We wszystkich tych projektach była wykonawcą tematu badawczego. Do projektów tych należały:

- „Models of Child Health Appraised' (MOCHA), Nr Grantu: 634201, [01.06.2015 - 30.11.2018], projekt finansowany przez Komisję Europejską w ramach programu Horyzont 2020, wykonawca od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. Projekt był poświęcony ochronie zdrowia dzieci. MOCHA umożliwia współpracę na poziomie międzynarodowych ośrodków naukowych i lokalnych jednostek informacyjnych w 30 krajach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Czynności Habilitationki niezbędne do realizacji projektu polegały na wsparciu kierownika projektu w poszukiwaniu informacji oraz realizowaniu zadań zleconych.
- (DS. 533): Medyczne, prawne i etyczne aspekty przekazywania niepomysłnej diagnozy pacjentkom z podejrzeniem nowotworu piersi, [2011 – 2012], projekt był realizowany w ramach Działalności Statutowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Habilitationka była wykonawcą tematu badawczego.
- (DS. 533): Medyczne, prawne i społeczne aspekty opieki medycznej nad pacjentem z chorobą przewlekłą, [2013 – 2014], projekt był realizowany w ramach Działalności Statutowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Habilitationka była wykonawcą tematu badawczego.
- (DS. 533): Współczesne zagrożenia zdrowia w makroregionie lubelskim- aspekty medyczne i prawne, [2015 – 2016], projekt był realizowany w ramach Działalności Statutowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Habilitationka była wykonawcą tematu badawczego.

Opiniowana bierze też udział w **realizowanym obecnie projekcie** (DS. 533): Zdrowie dzieci w aspekcie socjomedycznym i administracyjnoprawnym, [2017-2019], projekt

realizowany w ramach Działalności Statutowej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, wykonawca tematu badawczego.

Pracując na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie, dr Jolanta Pacian **pełniła szereg funkcji organizacyjnych**. Była opiekunem pierwszego roku studiów stacjonarnych i niestacjonarnych na kierunku zdrowie publiczne w 2007 r., 2009 r. i 2010 r., członkiem Wydziałowej Komisji Programowo-Dydaktycznej (2008-2012), członkiem Rady Programowej (2011 r.), członkiem Wydziałowej Komisji Egzaminacyjnej przeprowadzającej egzamin dyplomowy na kierunku zdrowie publiczne (2011-2018), członkiem Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (2010-2018), członkiem Wydziałowej Komisji Rankingowej do opracowania zasad dotyczących oceny działalności i aktywności naukowej jednostek Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (2009-2012), członkiem Zespołu ds. Opracowania Zasad Rekrutacji (2009-2010 i 2012-2017); przewodniczącą Komisji Egzaminacyjnej przeprowadzającej egzamin kwalifikacyjny na studia II stopnia na kierunku zdrowie publiczne (2013-2015); zastępcą Sekretarza Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (2008-2009); Sekretarzem Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (2009-2010); jest członkiem Zespołu ds. Współpracy z Administratorem Ochrony Danych Osobowych; opiekunem kształcenia praktycznego od 2015 r. oraz koordynatorem kształcenia praktycznego na kierunku zdrowie publiczne.

Habilitantka **sprawowała opiekę naukową w charakterze promotora pomocniczego** w przewodzie doktorskim E. Kawiak-Jawor przygotowującej pracę doktorską *Proces wdrożenia elektronicznej dokumentacji w opinii lekarzy szpitali klinicznych*. Promotorem w tym przewodzie była prof. dr hab. Teresa Bernadetta Kulik (UM w Lublinie), a recenzentami prof. zw. dr hab. Marian Zdyb (UMCS) i prof. zw. dr hab. Adam Windak (UJ, Collegium Medicum).

Dr Jolanta Pacian **była promotorem** 39 prac licencjackich na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie; 29 prac magisterskich na tym uniwersytecie oraz 39 prac dyplomowych w Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim.

Dr Jolanta Pacian **jest członkiem 3 towarzystw naukowych**, a mianowicie: Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Medycyny Społecznej i Zdrowia Publicznego, (od 2013); Krajowego Towarzystwa Medycyny i Prawa „Medicine et Lex”, (od 2017); Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, (od 2019).

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych **odbyła trzykrotnie staże w zagranicznych uniwersytetach**, a mianowicie w: Uniwersytecie Narodowym Akademii

Ostrowska na Ukrainie (od 11 do 21 marca 2012 r.); Kauno Kolegija, University of Applied Sciences, Faculty of Economic and Law, Lithuania, (9-13 września 2013) i Kauno Kolegija, University of Applied Sciences, Lithuania, (10-17 czerwca 2019).

Habilitationka **jest członkiem komitetów redakcyjnych trzech czasopism naukowych**: Greener Journal of Law and Legislature; Greener Journal of Business and Management Studies; Greener Journal of Medical Sciences. Recenzowała liczne prace naukowe, publikowane w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych. **Współpracowała z 6 zespołami badawczymi** realizującymi projekty naukowe, a mianowicie z: University of Applied Sciences, Faculty Economic and Law (dwukrotnie); Katedrą Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji UMCS w Lublinie (dwukrotnie); Katedrą Prawa Administracyjnego KUL oraz z Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych Politechniki Warszawskiej Filia w Płocku.

Zaangażowanie w prace organizacyjne, dydaktyczne i popularyzatorskie Habilitationki zaowocowało w otrzymanymi przez Nią **wielokrotnie nagrodami Rektora Uniwersytetu Medycznego w Lublinie**. Dwukrotnie była to nagroda za osiągnięcia organizacyjne w 2009 r. i w 2010 r., dwa razy otrzymała także nagrodę za osiągnięcia naukowe w 2011 r. i 2015 r., a w 2012 r. nagrodę za osiągnięcia dydaktyczne. Ponadto w 2014 r. otrzymała III nagrodę za wygłoszenie referatu *Testament życia. Granica między dobrem pacjenta a poszanowaniem jego woli*, a w 2011 r. została odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi.

Habilitationka była w okresie od 2006 r. do 2019 r. Autorką dwóch **samodzielnych ekspertyz**. Była też członkiem jury konkursów na prace naukowe. **Popularyzując osiągnięcia nauki** występowała Habilitationka z licznymi wykładami otwartymi w szkołach niepublicznych, zwłaszcza dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz dla Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego i Kierunku Lekarskiego, Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu Medycznego im. Daniela Halickiego.

Obowiązująca ustawa z 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (j.t. Dz. U. 2020, poz. 85 ze zm.) w treści art. 219 nie precyzuje **osiągnięć organizacyjnych i dydaktycznych**, które winien spełniać kandydat ubiegający się o stopień doktora habilitowanego. Spoglądając na dorobek organizatorski, dydaktyczny i popularyzatorski dr Jolanty Paciak poprzez pryzmat § 5 **nieobowiązującego już rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego** (Dz. U. 2011, Nr 196, poz. 1165), należy podkreślić, że spełniania Ona te niezwykle „wyśrubowane” i

trudne do osiągnięcia przez młodych pracowników kryteria, w całości i to ze znaczącą nadwyżką.

Habilitantka uczestniczyła w naukowych programach europejskich i krajowych (§ 5 pkt. 1 rozporządzenia); brała jak wskazano wyżej wielokrotny udział w międzynarodowych i krajowych konferencjach naukowych, wygłaszając w trakcie ich trwania referaty lub zabierając głos w dyskusji, była przy tym współorganizatorem międzynarodowych konferencji, a następnie współredaktorką publikacji pokonferencyjnej (§5 pkt. 2 rozporządzenia); jest członkiem rad naukowych liczących się periodyków naukowych wychodzącego za granicę (§5 pkt. 6 rozporządzenia).

Habilitantka ma istotne osiągnięcia dydaktyczne, może się także pochwalić działalnością popularyzatorską m.in. w trakcie konferencji oraz wykładów otwartych (§5 pkt. 8 rozporządzenia); sprawowała przez dłuższy czas opiekę nad studentami w toku przygotowywania prac licencjackich i magisterskich (§5 pkt. 9 rozporządzenia). Odbyła także, jak wskazano wyżej staże naukowe w zagranicznych ośrodkach akademickich i jednym polskim (§5 pkt. 11 rozporządzenia). Była autorem ekspertyz na zamówienie organów władz, bądź współautorem ekspertyz i opinii (§5 pkt. 12 rozporządzenia); była także wielokrotnie członkiem zespołów badawczych (§ 5 pkt. 13 rozporządzenia). Brała także udział w recenzowaniu projektów międzynarodowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych (§5 pkt. 14 rozporządzenia).

Dorobek organizacyjny i dydaktyczny dr Jolanty Pacian należy z pełnym przekonaniem uznać za spełniający ze znaczną nadwyżką wymogi stawiane osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego, stwierdzając że wykazuje się Ona istotną aktywnością naukową, realizowaną więcej niż w jednej uczelni i ma również bliskie kontakty naukowe z uczelniami zagranicznymi, wypełniając tym samym wymogi wskazane w treści art. 219 ust. 1 pkt. 3 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.

3. Ocena dorobku naukowego

Na podoktorski dorobek naukowy dr Jolanty Pacian składa się książka *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnej w świetle obowiązującego prawa*, Lublin 2019, ss. 351, będąca osiągnięciem naukowym, o jakim mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, której recenzentami wydawniczymi byli: prof. zw. dr hab. Marian Zdyb (UMCS w Lublinie) oraz ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Wydział Prawa i Administracji. Należy zauważyć, że w monografii habilitacyjnej

podano, że jest on profesorem KUL, ale strona OPI PIB Nauka Polska nie potwierdza tej informacji, wskazując zatrudnienie w Uniwersytecie Technologiczno-Humanistycznym, a zatrudnienie na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji KUL, wskazując jako zatrudnienie historyczne.

Ponadto Habilitantka jest Współautorką książki *Administracyjnoprawna ochrona dziecka. Ochrona dobrostanu psycho-somatycznego*, Toruń 2018, ss. 264, w której jest Współautorką *Wstępu* i *Zakończenia* oraz Autorką czterech rozdziałów (drugiego, trzeciego, szóstego i dziewiątego). Pozostałymi współautorkami są: Katarzyna Męgieś i Katarzyna Miaskowska-Daszkiewicz. Recenzentami wydawniczymi byli: ks. prof. dr hab. Sławomir Fundowicz z Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu, Wydział Prawa i Administracji i dr hab. Helena Kisilowska z tej samej uczelni. Oprócz tego jest Habilitantka redaktorką książki *Prawne aspekty cywilizacyjnych zagrożeń zdrowia* (Warszawa 2016, ss. 189), w której napisała *Wstęp* i rozdział siódmy *Bezpieczeństwo pacjentów z zaburzeniami psychicznymi w systemie ochrony zdrowia*. Recenzentem wydawniczym był prof. zw. dr hab. Marian Zdyb (UMCS). Jest także redaktorką książki *Prawna ochrona zdrowia pacjenta*, Warszawa 2017, ss. 192, w której napisała rozdział czwarty, odnoszący się do prawa do informacji. Recenzentami tej pracy zbiorowej byli: prof. zw. dr hab. Artur Kuś (UJK w Kielcach) oraz dr hab. Piotr Antoni Szreniawski (UMCS). W pracy tej zgromadzono cenne i dotyczące ważnych, aktualnych tematów uznanych badaczy, w większości młodszego pokolenia.

Dr Jolanta Pacian jest też Autorką **17 rozdziałów w monografiach naukowych i 37 artykułów w czasopismach naukowych**. Część z tych tekstów to prace współautorskie. W grupie rozdziałów w monografiach naukowych, takich współautorskich rozdziałów jest siedem, a wśród artykułów w czasopismach naukowych – dwadzieścia pięć. Tak więc w grupie artykułów w czasopismach, w dorobku Habilitantki przeważają prace współautorskie. To w żaden sposób nie deprecjonuje Jej osiągnięć naukowych, dowodząc jedynie, że potrafi Ona pracować w zespole naukowym i budować takowy zespół.

Łącznie w dorobku podoktorskim Habilitantki mieści się więc 57 tekstów. Tak więc z punktu widzenia ilościowego, dorobek naukowy Habilitantki jawi się jako znaczący. Gwoli porządku należy zauważyć, że w Autoreferacie nie wymieniono trzech tekstów, które w momencie jego opracowywania nie zostały jeszcze opublikowane, ale które dr Jolanta Pacian dołączyła do materiału przekazanego recenzentowi do oceny, a więc takie, które ukazały się po oddaniu Autoreferatu. Są to: *Odmowa wykonania obowiązku poddania dziecka szczepieniu ochronnemu*, „Studia Prawnicze KUL”, *Uwarunkowania innowacyjności*

w prawie ochrony zdrowia w pracy zbiorowej pod red. I Lipowicz i innych oraz *Kształtowanie się odpowiedzialności zawodowej farmaceutów – zasady i podstawowa charakterystyka*.

Łącznie Habilitantka wykazuje **338 punktów** MNiSW, podkreślając liczbę cytowań według Google Scholar – 17 i Publish or Perish też 17.

Opublikowane teksty, składające się na dorobek Habilitantki, **koncentrują się wokół sześciu obszarów badawczych**, a mianowicie w ramach: administracyjnoprawnych zagadnień dotyczących bezpieczeństwa zdrowotnego; ochrony praw człowieka i pacjenta; ochrony życia i zdrowia; aktualnych wyzwań w ochronie życia i zdrowia w kontekście realizacji zadań publicznych; odpowiedzialności w ochronie zdrowia oraz ochrony własności intelektualnej i przemysłowej.

Najważniejszym w dorobku Habilitantki wydaje się **problem administracyjnoprawnych zagadnień dotyczących bezpieczeństwa zdrowotnego**. Tej tematyki dotyczy także największa grupa Jej publikacji oraz w tym współautorka książka z K. Męgieś, K. Miaskowską-Daszkiewicz, w której dr Jolanta Pacian podjęła problem zadań jednostek samorządu terytorialnego w ochronie zdrowia dzieci (rozdz. 2), ukazując problem dziecka w systemie ochrony zdrowia i poświęcając uwagę działalności Rzecznika Praw Dziecka oraz Rzecznika Praw Pacjenta. Ukazała także w tej monografii przesłanki wykonywania zawodów medycznych w zakresie leczenia dzieci i niezwykle ważne zagadnienie obowiązku szczepień ochronnych dzieci. W publikowanych w tej książce tekstach, Habilitantka zwróciła uwagę na fakt, na to, że gwarancje ustawowe nie powinny nigdy kolidować z najszerzej pojmowanym dobrem dzieci i zawsze powinny w pierwszej kolejności zabezpieczać ich interes, jako pełnoprawnych świadczeniobiorców systemu ochrony zdrowia. Zaprezentowała też wymagania minimalne, jakie system prawny stawia przed pracownikami ochrony zdrowia, realizującymi swoje zadania zawodowe względem pacjentów „pediatrycznych”, wyznaczając jednocześnie wzorce postępowania dobrego lekarza, dobrej pielęgniarki i dobrego fizjoterapeuty. Skoncentrowała się także na kwestii praw do wykonywania zawodu. Podejmując w monografii niezwykle istotny problem obowiązku szczepień ochronnych dla dzieci, omówiono aspekty prawne szczepień zarówno obowiązkowych, jak i zalecanych oraz odpowiedzialność prawną za niepoddanie się obowiązkom w tym zakresie i dokumentowania szczepień. Autorka słusznie podkreśla, że szczepienia ochronne są świadczeniem medycznym oraz to, że na wykonanie każdego świadczenia potrzebna jest zgoda, a występowanie jakichkolwiek przeciwwskazań skutkuje niemożnością wykonania szczepień. Rozważania te wydają się jednak zbyt „spłaszczone”

przez uwzględnienie jedynie perspektywy prawnej Rzeczypospolitej i nie odniesienie właściwych kwestii do prawa unijnego, a także nieodnotowanie stanowiska WHO, a więc prawa międzynarodowego publicznego w znaczeniu powszechnym, czyli uniwersalnym. Pominęto także kwestię ruchu „antyszczepionkowców” i uwarunkowań prawnych, socjologicznych, kulturowych, psychologicznych oraz co tu ukrywać, także religijnych zwolenników tego ruchu. Pewnym uzupełnieniem dotychczasowych rozważań jest kwestia odmowy wykonania obowiązku poddania dziecka szczepieniu, podjęta przez Habilitantkę w odrębnym artykule, który ukazał się po złożeniu przez nią Autoreferatu, w którym wykazywany był tylko jako oddany do druku, a który został już opublikowany. Por. *Odmowa wykonania obowiązku poddania dziecka szczepieniu ochronnemu*, „Studia Prawnicze KUL” 2018, nr 4 (76), s. 105-117.

Kwestii administracyjnoprawnych w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego dotyczy także interesujący tekst Habilitantki, odnoszący się do bezpieczeństwa pacjentów z zaburzeniami psychicznymi w systemie ochrony zdrowia, opublikowany w pracy zbiorowej pod Jej redakcją *Prawne aspekty cywilizacyjnych zagrożeń zdrowia*, Warszawa 2016, (s. 98-113). Dr Jolanta Pacian zwróciła uwagę na fakt, że choroby psychiczne są jednym z najbardziej niebezpiecznych cywilizacyjnych zagrożeń życia, co winien mieć na uwadze ustawodawca, gdyż tylko skuteczne regulacje prawne dotyczące ochrony zdrowia psychicznego, poprawne legislacyjnie oraz właściwie prowadzona polityka zdrowotna może zapewnić chorym psychicznie bezpieczeństwo w systemie ochrony zdrowia.

W obszarze administracyjnoprawnych dotyczących zagadnień bezpieczeństwa zdrowotnego mieszczą się również inne teksty Habilitantki, a mianowicie: *Prawne aspekty komunikacji lekarz-pacjent*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2010, t. 20, nr 2, s. 83-95; (współautor T. B. Kulik, A. Pacian, H. Skórzyńska, A. Stefanowicz), *Obowiązek zachowania tajemnicy lekarskiej*, „Studia Prawnicze KUL” 2010, s. 79-91; (współautor A. Pacian), *Odszkodowanie na rzecz najbliższych członków rodziny zmarłego oraz skutki prawne śmierci pracownika*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2011, t. 21, nr 1, s. 59-71; (współautor A. Pacian, T. B. Kulik, P. Flieger, K. Kowalczyk), *Regulacje prawne dotyczące zgody pacjenta na czynność medyczną*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2012, nr 7/8, s. 9-19; (współautor A. Pacian, T. B. Kulik, A. Stefanowicz, H. Skórzyńska, D. Żołnierczuk- Kieliszek, M. Janiszewska), *Ochrona danych medycznych zawartych w dokumentacji medycznej a wykorzystanie bezpiecznego podpisu elektronicznego*, „Zeszyty Naukowe Ochrony Zdrowia – Zdrowie Publiczne i Zarządzanie” 2012, t. 10, nr 3, s. 189-194; (współautor I. Vitkutė Zvezdinienė), *Legal regulations concerning unfair competition acts in Poland – discussion in the legal context*,

„Mokslo Taikomieji Tyrimai Lietuvos Kolegijose” 2014, nr 10, s. 122-126; (współautor A. Pacian), *Bezpieczeństwo pacjentów w systemie ochrony zdrowia*, [w:] W. Lis (red.), *Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa państwa*, Wydawnictwo KUL 2015, s. 277-288; *Bezpieczeństwo pacjentów z zaburzeniami psychicznymi w systemie ochrony zdrowia*, [w:] J. Pacian, *Prawne aspekty cywilizacyjnych zagrożeń zdrowia*, Difin 2016; *Bezpieczeństwo produktu leczniczego, a stosowanie papierosów i wyrobów tytoniowych. Uwagi na gruncie administracyjnoprawnym*, [w:] P. Szreniawski (red.), *E-papierosy w perspektywie prawa publicznego [online]*, Think Tank Nauk Administracyjnych, s. 122-136; *Charakter prawny zgody pacjenta małoletniego na czynność medyczną*, „Przegląd Prawa Publicznego 2017, nr 11, s. 33-41; *Przeciwdziałanie zakażeniom i chorobom zakaźnym w podmiotach leczniczych w kontekście zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy lekarskiej*, „Studia Prawnicze KUL” 2017, nr 3, s. 91 – 106.

Drugim obszarem badań dr Jolanty Pacian jest ochrona praw człowieka i pacjenta. W tym polu badawczym mieszczą się m.in. teksty *Prawne podstawy leczenia osób chorych psychicznie oraz uzależnionych*, [w:] T. B. Kulik, B. Wolny, A. Pacian (red.), *Edukacja zdrowotna w naukach medycznych i społecznych: zagrożenia zdrowia – profilaktyka – wychowanie zdrowotne. Cz. 1*, Wydawnictwo Diecezji Sandomierskiej 2008, s. 249-259; (współautor T. B. Kulik, A. Pacian, H. Skórzyńska, K. Kowalczyk, B. Szponar, R. Krzyszycha), *Prawa osób chorych psychicznie w świetle obowiązujących regulacji prawnych*, „Problemy Higieny i Epidemiologii 2010, t. 91, nr 3, s. 369-374; (współautor K. Goniewicz, M. Goniewicz, *Prawa człowieka w sytuacjach nadzwyczajnych w świetle prawa polskiego i międzynarodowego*, [w:] M. Goniewicz (red.), *Medycyna katastrof: problemy organizacyjno-diagnostyczne*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomii i Prawa im. prof. Edwarda Lipińskiego 2012, s. 339-351; (współautor K. Goniewicz, M. Goniewicz, *Międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych*, [w:] M. Goniewicz (red.), *Medycyna katastrof: problemy organizacyjno-diagnostyczne*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Ekonomii i Prawa im. prof. Edwarda Lipińskiego 2012, s. 353-361; (współautor D. Perkumierė, I. V. Zvezdinienė), *Protection and regulation of children's non property rights*, „Zeszyty Prawnicze” 2016, vol. 16, nr 4, s. 189-204; *Prawo do informacji, czyli od paternalizmu do autonomii pacjenta*, [w:] J. Pacian (red.), *Prawna ochrona zdrowia pacjenta*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2017, s. 47-58; *Prawa pacjenta, a dostęp do innowacyjnych technologii medycznych*, [w:] M. Sadowska, K. Kukuryk (red.), *Prawo a technologie medyczne*, Wydawnictwo Międzynarodowego Towarzystwa Wspierania i Rozwoju Technologii Medycznej 2017, s. 39-53; *Prawo pacjenta małoletniego do informacji*

medycznej, „Acta Universitatis Wratislavenensis: Przegląd Prawa i Administracji” 2017, t. 109, s. 215-224.

Teksty te częściowo mieszczą się także we wcześniejszym polu badawczym, dotycząc praw osób chorych psychicznie, prawnej ochrony zdrowia oraz praw pacjenta do dostępu innowacyjnych technologii medycznych, a także kwestii prawa do informacji. Szczególnie ta ostatnia kwestia godna jest szczególniejszej uwagi. Z drugiej jednak strony rozważania dotyczące praw człowieka w sytuacjach nadzwyczajnych, zdają się odnosić do niektórych pozostałych pól badawczych, m.in. do kwestii ochrony zdrowia w świetle obowiązujących przepisów prawa oraz do wyzwań w zakresie tej ochrony w kontekście realizacji zadań publicznych. Żałować należy, że pisząc o ochronie praw człowieka i pacjenta Autorka w swoich tekstach nie odniosła się do części tekstów publikowanych w innych periodykach naukowych, w szczególności w „Medycznej Wokandzie”, gdyż wywody zawarte w kolejnych numerach tego czasopisma mogłyby pobudzić do jeszcze szerszych refleksji.

Trzecia płaszczyzna badawcza dr Jolanty Pacian, to ochrona życia i zdrowia w świetle obowiązujących przepisów prawa. Płaszczyznę tę wyróżnia Autorka w swoim referacie w sposób nieco sztuczny, gdyż w gruncie rzeczy kwestie te mieszczą się zarówno w administracyjnoprawnych zagadnieniach dotyczących bezpieczeństwa zdrowotnego, jak i w polu ochrony praw człowieka i pacjenta. Przede wszystkim rozważaniom tym poświęcone są wywody Habilitantki na temat prawa pacjenta do informacji, zawartej, jako rozdział czwarty, monografii pod redakcją Habilitantki *Prawna ochrona zdrowia pacjenta*, Warszawa 2017, ss. 192. Wypada jednak zauważyć, że wspomniany rozdział czwarty, zatytułowany *Prawo do informacji, czyli paternalizmu do autonomii pacjenta* (s. 47-58), mieści się w całości w ramach wcześniejszego pola badawczego, dotyczącego ochrony praw człowieka i pacjenta. Jest przy tym kompatybilny z artykułem *Prawo pacjenta małoletniego do informacji medycznej*, który także należało zaliczyć do wcześniej przedstawionego pola badawczego – ochrona prawa człowieka i pacjenta.

W tekstach zaliczanych do tego pola badawczego, Habilitantka akcentuje, że pewność w świadczeniu opieki zdrowotnej realizowanej zgodnie z zasadą równego dostępu oraz z poszanowaniem praw pacjenta, sprzyja prawidłowemu kształtowaniu polityki państwa w dążeniu do realizacji prawa wszystkich do ochrony zdrowia. Piszący te słowa niezbyt zgadza się z tezą, że ta polityka winna dotyczyć tylko obywateli. Chociażby z tej racji, że Polska jest jednym z państw Unii Europejskiej, dotyczy ona wszystkich obywateli unijnych, a także z racji szczegółowych przepisów unijnych, również obywateli spoza Unii pracujących w Polsce, jako w państwie unijnym.

Do prac Habilitantki mieszczących się w tym polu badawczym wypada zaliczyć: *Prawne aspekty niepełnosprawności*, „Zdrowie Publiczne” 2008, t. 118, nr 3, s. 348-351; (współautor T. B. Kulik, A. Pacian), *Prawny obowiązek przeciwdziałania mobbingowi*, „Medycyna Ogólna” 2009, t. 15, nr 4, s. 632-636; (współautor A. Pacian, A. Daniluk-Jarmoniuk), *Dyskryminacja bezpośrednia i pośrednia jako problem prawny i społeczny*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2010, t. 22, nr 3, s. 79-92; (współautor A. Pacian, T. B. Kulik), (współautor A. Pacian), *Stosowanie eutanazji- konieczność czy dowolność. Rozważania w kontekście prawnym*, „Przegląd Prawa Publicznego”, 2011, nr 12, s. 9-18; (współautor M. Jabłońska, P. Frączek, D. Siwczyńska, A. Pacian, H. Skórzyńska), *Embrion – istota ludzka czy tylko zapłodniona komórka jajowa?*, „Hygeia Public Health” 2012, t. 47, nr 3, s. 277-282; (współautor A. Pacian, I. Vitkutė Zvezdinienė), *Eutanazija Lietuvos ir Lenkijos teisėje*, „Šiuolaikinės teisės tendencijos tarptautinės teisės kontekste. Tarptautinis mokslinis – praktinis seminaras. Kaunas” 2013, m. rugsėjo 25 d., s. 117-119; *Mobbing – roszczenia przysługujące poszkodowanemu*, „Acta Universitatis Wratislaviensis: Przegląd Prawa i Administracji” 2013, t. 94, nr 3542, s. 81-89; *Transplantacja w Kodeksie etyki lekarskiej – rozważania prawne*, „Medyczna Wokanda” 2014, nr 6, s. 31-38; (współautor A. Pacian, H. Skórzyńska, M. Kaczoruk), *Eutanazja – zabójstwo człowieka czy uśmierzenie bólu. Regulacje prawne wybranych państw świata*, „Hygeia Public Health” 2014, t. 49, nr 1, s. 19-25; *Oświadczenia ‘pro futuro’ – dylematy prawne*, „Zeszyty Prawnicze” 2014, vol. 14, nr 4, s. 171-181; *Małoletni jako dawca i biorca przeszczepów – ex vivo i ex mortuo. Regulacje i dylematy prawne*, „Roczniki Nauk Prawnych” 2015, t. [25], nr 3, s. 69-86; (współautor I. Vitkutė Zvezdinienė, G. Ročienė), *Psichologinio teroro (mobingo) darbinuose santykiuose teisiniai aspektai*, „Mokslo Taikomieji Tyrimai Lietuvos Kolegijose” 2016, nr 12, s. 62-67; *Obowiązek prawnej ochrony życia i zdrowia a eutanazja, kryptanazja i wspomagane samobójstwo*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2016, nr 2, s. 19-30.

Czwartym obszarem dociekań Habilitantki są wyzwania w zakresie ochrony zdrowia w kontekście realizacji badań publicznych. Od razu i w tym przypadku należy zauważyć, że wyróżnienie tego obszaru jest dość wątpliwe, gdyż prace zaliczone przez samą ich Autorkę do tego obszaru badawczego, wydaje się dość sztuczne i równie dobrze teksty te mogłyby się znaleźć w jednym z poprzednio omówionych pól badawczych. Wśród artykułów mieszczących się w tym obszarze, znacząca część dotyczy problemu korupcji, a obok nich ubezpieczeń zdrowotnych i funkcjonowania Narodowego Funduszu Zdrowia. Dotykają one jednak również ubezpieczeń zdrowotnych i innowacyjności. *Czy dysfunkcjonalność systemu może być przyczyną korupcji?*, „Problemy Jakości” 2010, R. 42, nr 8, s. 24-27; (współautor A.

Pacian), *Likwidowanie rozwiązań dysfunkcyjnych w systemie prawnym sposobem walki z korupcją*, „Studia Prawnicze KUL” 2010, nr 2/3, s. 91-100; (współautor A. Pacian), *Zwalczanie przestępstwa prania brudnych pieniędzy*, „Zeszyty Prawnicze” 2010, vol. 10, nr 2, s. 257-274; (współautor A. Pacian), *Zwalczanie korupcji funkcjonariuszy publicznych*, „Studia Prawnoustrojowe” 2010, nr 11, s. 255-266; (współautor A. Pacian, T. B. Kulik), *Prywatne ubezpieczenia zdrowotne – konieczność czy ewentualność wprowadzenia nowych rozwiązań prawnych?*, [w:] E. Nojszewska (red.), *System ochrony zdrowia: problemy i możliwości ich rozwiązania*, Wolters Kluwer Polska 2011, s. 590-598; (współautor A. Pacian), *Zmiany w prawie ochrony zdrowia na przykładzie Narodowego Funduszu Zdrowia oraz podmiotów leczniczych*, [w:] M. Szewczak, B. Drop, R. Śmiech (red.), *Prawo w ochronie zdrowia: doświadczenia i perspektywy rozwoju*, Wydawnictwo KUL 2013, s. 133-140; (współautor P. Kaczor), *Promocja zdrowia w aspekcie komercjalizacji świadczeń zdrowotnych udzielanych przez samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej*, [w:] D. Maciąg, M. Cichońska (red.), *Spoleczne i zdrowotne uwarunkowania promocji zdrowia*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły mBiznesu i Przedsiębiorczości 2014, s. 113-120; *Ubezpieczenia zdrowotne i społeczne*, [w:] T. Kulik, A. Pacian (red.), *Zdrowie Publiczne*, Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2014, s. 233-245; (współautor M. Piekut, M. Kludacz), *Regulacje prawne dotyczące prywatnych ubezpieczeń zdrowotnych i wydatki na ochronę zdrowia*, [w:] M. Piekut (red.), *Regionalne aspekty rozwoju gospodarczego*, Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej, Kolegium Nauk Ekonomicznych i Społecznych 2015, s. 57-66.

Piąte pole badawcze dotyczy odpowiedzialności w ochronie zdrowia. W kilku artykułach należących do tej grupy, dr Jolanta Pacian zajęła się szkodą jako przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej prawnymi podstawami odpowiedzialności zawodowej pracowników ochrony zdrowia oraz szczególną kwestią odpowiedzialności za otrzymanie leku w systemie zamkniętym, a także w dwóch artykułach przewinieniami zawodowymi farmaceutów.

Do tekstów zaliczonych do tej grupy należą: *Szkoda jako przesłanka odpowiedzialności odszkodowawczej*, „Zdrowie Publiczne” 2009, t. 119, nr 4, s. 455-459; (współautor T. B. Kulik, A. Pacian), *Prawne podstawy odpowiedzialności zawodowej pracowników ochrony zdrowia*, „Zeszyty Naukowe Ochrony Zdrowia – Zdrowie Publiczne i Zarządzanie” 2010, t. 8, nr 2, s. 96-100; *Tworzenie grup limitowych leków*, [w:] H. Kaczmarczyk (red.), *Refundacja leków w Polsce: wykładnia przepisów i efekty ich stosowania*, Difin 2015, s. 139-145; *Otrzymanie leku w systemie zamkniętym. Prawa, obowiązki i czynności kierowników podmiotów leczniczych (szpitale i inne jednostki służby*

zdrowia), hurtowni farmaceutycznych, sytuacja prawna i odpowiedzialność lekarzy, rola NFZ, [w:] H. Kaczmarczyk (red.), *Refundacja leków w Polsce: wykładnia przepisów i efekty ich stosowania*, Wydawnictwo Difin 2015, s. 204-231; (współautor I. Vitkutė Zvezdinienė, A. Pacian), *Gydytojų veiksmų teisinių vertinimas baudžiamosios teisės aspekto*, Mokslo Taikomieji Tyrimai Lietuvos Kolegijose 2015, nr 11, s. 266-270; *Przewinienie zawodowe farmaceuty. Uwagi w kontekście zawodu farmaceuty i statusu samorządu zawodowego*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego – Seria Prawnicza” 2018, (23), s. 63-78.

Szóste pole badawcze wyróżnione przez Habilitantkę jest szczególnie bliskie badaniom niżej podpisanego recenzenta. **Dotyczy ono ochrony własności intelektualnej i przemysłowej oraz prawa autorskiego**, czego Habilitantka wyraźnie nie akcentuje. Niezwykle interesujące i ważne wydają się być jej rozważania dotyczące problemu, *Czy opisy diagnoz (rozpoznań) są utworami w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych* „Acta Universitatis Wratislaviensis, Przegląd Prawa i Administracji”, 2011, t. 87, nr 3368, s. 124. Do kwestii tej wróciła Habilitantka w późniejszym tekście *Czy opisy diagnoz lekarskich są utworami w rozumieniu prawa autorskiego?*, w: W. Lis, G. Tylec (red.), „Działalność naukowo-dydaktyczna w świetle prawa autorskiego”, Lublin 2015, s. 221-230.

W tym obszarze mieszczą się także inne teksty dr Jolanty Pacian, a mianowicie: *Przestrzenne zróżnicowanie nakładów na działalność badawczo-rozwojową na przełomie wieków*, „Ekonomia i Zarządzanie” 2013, t. 5, nr 4, s. 205-224 oraz *Pojęcie indywidualnego charakteru wzoru przemysłowego*, „Opolskie Studia Administracyjno- Prawne” 2014, t. 12, nr 3, s. 125-134; (współautor M. Piekut), *Trademarks applying to foodstuffs according to the Nice Classification*, „Revista Romana de Bioetica” 2014, vol. 12, nr 1 s. 34-43.

Artykuły dr Jolanty Pacian, składające się na Jej dorobek naukowy, wyróżniają się rzetelnością badawczą, oryginalnością podjętej tematyki, ostrożnością wniosków – wnosząc istotny wkład do badań naukowych dotyczących prawa medycznego i farmaceutycznego. Ważne są one także dla refleksji dotyczących prawa administracyjnego oraz w pewnym, niewielkim stopniu – w odniesieniu do korupcji - dla prawa karnego. Wyróżnienia wymaga także i to, że podjęła Habilitantka rozważania mieszczące się w obszarze własności intelektualnej i prawa autorskiego.

Reasumując przedhabilitacyjny dorobek naukowy dr Jolanty Pacian wypada uznać za poważny w sensie merytorycznym i ilościowym. Spełnia on ze sporym naddatkiem wymogi stawiane dokonaniom habilitantów. Przedhabilitacyjne rozważania dr Jolanty Pacian świadczą o dobrym przygotowaniu do prowadzenia badań, dowodzą Jej

naukowej pasji, erudycji, dobrego warsztatu metodologicznego oraz umiejętności prowadzenia precyzyjnej i opartej na trafnych hipotezach analizy naukowej, wreszcie – zdolności do formułowania wniosków. Wszystko to sprawia, że dr Jolanty Pacian okazuje się być badaczką dojrzałą naukowo do sprecyzowania i podjęcia tematu badawczego będącego istotą Jej bardzo interesującej rozprawy habilitacyjnej.

4. Ocena rozprawy habilitacyjnej

Jako osiągnięcie badawcze w rozumieniu art. 219 ust. 1 pkt. 2a ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (jt. Dz. U. 2020, poz. 85), Habilitantka wskazała monografię, *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnej w świetle obowiązującego prawa*, Lublin 2019, (ss. 351). Jest to praca świetnie napisana, jasna w treści, rzeczowa w wywodach i końcowych wnioskach. Habilitantka podzieliła ją na dziewięć rozdziałów, rozbitych na mniejsze części. Każdy z rozdziałów poprzedza przy tym odpowiednie, syntetyczne wprowadzenie. Rozważania otwiera warsztatowy *Wstęp*, w którym wyjaśniono tytuł rozprawy, wskazano jej cel, sformułowano tezę, hipotezy badawcze i pytania eksplanacyjne. Omówiono także stosowane metody i metodologie, ukazano strukturę monografii, natomiast nie przedstawiono źródeł normatywnych i orzecznictwa, nie omówiono także literatury. Zamyka rozprawę świetnie napisane, syntetyczne, co nie znaczy krótkie lub ascetyczne *Zakończenie*. Wywody wieńczy wykaz źródeł prawa (należało raczej napisać: *Zestawienie aktów normatywnych*), wykaz orzecznictwa, z podziałem na wyroki ETPC, wyroki Trybunału Konstytucyjnego, wyroki, postanowienia i uchwały Sądu Najwyższego, wyroki NSA i WSA - zestawiony chronologicznie, z podaniem daty orzeczenia, sygnatury i miejsca publikacji. Nie wiadomo dlaczego, ale raczej chyba przypadkowo, znalazł się poniżej wykazu orzecznictwa spis dość różnych materiałów, które na pewno nie są orzeczeniami. Należało zatytułować je *Dokumenty i materiały* i ująć jako osobną część *Bibliografii*. Kolejną częścią zestawień jest *Wykaz literatury*. Na marginesie wypada zauważyć, że wspomniane wykazy powinny być zatytułowane *Bibliografia*. To jednak jedyna usterka, gdyż rzadko dzisiaj we współczesnych pracach naukowych, można znaleźć tak prawidłowe zestawienie *Bibliografii*. Habilitantce przynosi to niewątpliwą chwałę, świadczy o jej rzetelności i doskonałym przygotowaniu do pracy naukowej. Dodatkowo o przygotowaniu dr Jolanty Pacian świadczy także konstrukcja i treść *Wstępu*, w którym jak już wspomniano przedstawiono i to kompetentnie oraz szczegółowo wszystkie te elementy, które takowy *Wstęp* winien przynosić, chociaż zabrakło w nim syntetycznego omówienia źródeł i literatury.

Szczególnie satysfakcjonujące jest zwrócenie przez Habilitantkę uwagi na sformułowanie **hipotez badawczych** i pytań eksplanacyjnych, a także wywody odnoszące się do metodologii. Te ostatnie można by uzupełnić stwierdzeniem, że treść rozprawy dowodzi, iż Habilitantka stosowała jeszcze inne metody badawcze, spełniające postulat adekwatności i prowadzące do osiągnięcia zamierzonych celów. Lektura pracy przekonuje niżej podpisanego, że uciekała Ona się do metody historycznej, która zgodnie z założeniami dostarcza prawu materiału do szerszej generalizacji. Trzeba przy tym zauważyć, że stosowała ją zarówno w ujęciu pragmatycznym, stawiając sobie za cel wydobyć z przeszłości danych przydatnych do odtworzenia procesu historycznych i wyjaśnieniu obecnej sytuacji, jak i w ujęciu genetycznym (historyczno-krytycznym), starając się wskazać na genezę zjawisk, których skutki można zaobserwować w dniu dzisiejszym. Założenie, iż każde zjawisko ma swą genezę oraz rodzi określone następstwa, skłoniło wyraźnie Habilitantkę do wyboru metody genetycznej, opartej nadto o indukcyjne i dedukcyjne metody wnioskowania. W zakresie analizy tekstów normatywnych niezbędną okazała się cała paleta metod prawniczych, które znalazły zastosowanie. W pierwszym rzędzie należała do nich metoda egzegezy tekstu prawnego, stosowana wyraźnie według wskazań zwartych w koncepcji derywacyjnej w ujęciu M. Zielińskiego. Towarzyszyła jej także analiza lingwistyczna tekstu prawnego, zarówno w ujęciu topiczno-retorycznym Ch. Perelmana, jak i w nieco mniejszym stopniu w ujęciu proceduralnym. Oczywiście koniecznym było odniesienie się do hermeneutyki prawniczej, jako metody wyjaśnienia tekstu. Zastosowanie wspomnianych metod znajduje swój wyraz w przyjętej metodzie eksplantacji tekstów wszystkich aktów prawa. Zmuszało to dr Marcina Warchoła do posłużenia się metodą leksykalną, co wynikało z faktu, iż wykładnia językowa, zwana także semantyczną lub gramatyczną, uznawana jest, jak wskazuje się w literaturze za „królową” wykładni.

Zarówno **wybór tematu jak i kompozycję treści** uznać należy za słuszny, prawidłowy i niebudzący wątpliwości. W rozdziale pierwszym *Charakter zawodów pielęgniarki i położnej* omówiono istotę i charakter wolnych zawodów, zawodów zaufania publicznego, reglamentacji wolnych zawodów. W odczuciu recenzenta rozważania te można było znacząco pogłębić, a przekonanie to jest mocno ugruntowane tym, że wielokrotnie podejmował on w licznych rozważaniach o charakterze ogólnym kwestie wolnego zawodu, zawodu zaufania publicznego, reglamentacji zawodu, problem zawodów kontrolowanych w systemie prawa unijnego. Badania te kontynuowali też uczniowie niżej podpisanego: prof. J. Taczkowska-Ołowska, prof. J. Skrzypczak, prof. M. Gołda, dr hab. K. Kakareko, dr hab. M. Urbaniak, , dr hab.. K. Urbaniak, dr hab. L. Szot i dr B. Hordecki. Habilitantka słusznie

zwróciła uwagę na wywody K. Wojtczak, ale trudno zaakceptować pominięcie rozwiązań unijnych, które miały, jak się okazuje istotne znaczenie zarówno w sensie prawnym, jak i społecznym oraz ekonomicznym dla zawodów pielęgniarki i położnej. Wywody, które w tym względzie zostały przeprowadzone na stronie 32 należy uznać za zbyt oszczędne i mało wnikliwe.

Omawiając w rozdziale drugim status członków samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych, Autorka słusznie wyszła od rozważań prof. S. Wykrętowicza. Habilitantka wylicza wprawdzie w wykazie literatury pracę Z. Leońskiego, ale wykorzystała ją w sposób niezwykle pobieżny. Można tu było także odnieść się szerzej do pracy innego z uczniów niżej podpisanego, a mianowicie niedawno zmarłego śp. prof. P. Antkowiaka *Samorząd zawodowy w Polsce*, Warszawa-Poznań 2012, którą to pracę Autorka wymienia w spisie literatury, ale z niej wyraźnie nie korzysta. Błędnie też wskazuje miejsce wydania, gdyż podaje jedynie Warszawę. Tymczasem, jak wynika ze strony tytułowej jest to Warszawa-Poznań.

W tekście rozdziału drugiego, a może także w rozdziale trzecim, dotyczącym administracyjnoprawnej kontroli nad samorządem zawodowym pielęgniarek i położnych zabrakło wyraźnie szerszego omówienia statusu Naczelnej Izby Pielęgniarek i Położnych, Naczelnej Rady Pielęgniarek i Położnych oraz ich organów, a także okręgowych izb pielęgniarek i położnych. Kwestie te mogły się znaleźć także w pozostałych rozdziałach, zwłaszcza w rozdziale siódmym, ósmym i szczególnie w dziewiątym. Szczególnie ważny wydaje się problem statusu Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej Pielęgniarek i Położnych.

W ustawie z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (jt. Dz. U. 2018, poz. 916, dalej u.s.p.p.) stwierdzono, że Naczelny Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej jest organem Naczelnej Izby (art. 6 ust. 1 pkt. 5 u.s.p.p.), natomiast okręgowy rzecznik odpowiedzialności zawodowej jest organem okręgowej izby (art. 7 ust. 1 pkt. 5 u.s.p.p.). Stwierdzono także, że mandat w organie izby, a więc zarówno w Naczelnej Izbie, jak i w okręgowej ulega zawieszeniu w razie wszczęcia przeciwko osobie sprawującej tę mandat postępowania w sprawie umyślnego popełnienia przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego, a mandat członków sądów oraz rzecznika odpowiedzialności zawodowej ulega zawieszenia również w przypadku wszczęcia przeciwko osobie, która go sprawuje postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.

W u.s.p.p. stwierdzono także, że funkcję zastępcy rzecznika odpowiedzialności zawodowej nie można pełnić w przypadku prawomocnego orzeczenia przez sąd środka karnego praw publicznych lub środka karnego polegającego na zakazie wykonywania zawodu

pielęgniarki lub położnej, albo prawomocnego orzeczenia przez sąd środka zabezpieczającego polegającego na zawieszeniu w wykonywaniu zawodu, a także w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu za popełnione umyślne przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego (art. 13 ust. 7 w związku z art. 14 ust. 1 pkt. 7 i 8 ustawy z dnia 1 lipca 2011 r.). Należy zwrócić uwagę, że w ustawie mowa, że nie można pełnić funkcji zastępcy rzecznika w razie prawomocnego orzeczenia przez sąd środka karnego pozbawienia praw publicznych lub środka polegającego na zakazie wykonywania zawodu, bądź w razie skazania prawomocnym wyrokiem sądu i nie za jakiegokolwiek przestępstwo, ale za popełnione umyślnie przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego. Nie wystarcza więc wniesienie sprawy z oskarżenia prywatnego, a nawet skazanie za takie przestępstwo, konieczne jest prawomocne skazanie za przestępstwo popełnione z winy umyślnej i w dodatku ścigane z oskarżenia publicznego. Dodać do tego należy, że w myśl art. 13 ust. 8 zastępca rzecznika odpowiedzialności zawodowej zostaje zawieszony w pełnieniu swojej funkcji w razie wszczęcia przeciwko niemu nie jakiegokolwiek postępowania karnego, lecz postępowania w sprawie umyślnego popełnienia przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego lub postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej.

Należało także porównać status Naczelnego Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej i okręgowych rzeczników oraz Naczelnego Sądu Pielęgniarek i Położnych oraz okręgowych sądów pielęgniarek i położnych z odpowiednimi instytucjami, które istnieją w samorządzie lekarskim i osadzone są w przepisach o izbach lekarskich z 2 grudnia 2009 r. (j.t. Dz. U. 2019, poz. 965). Szczególnie interesujące byłoby po ostatnich zmianach dotyczących ustroju Sądu Najwyższego wskazanie różnic w postępowaniu kasacyjnym w odniesieniu do orzeczeń naczelnych sądów w sprawach lekarzy oraz pielęgniarek i położnych.

Za trafne i pogłębione należy uznać wywody dotyczące publicznoprawnych desygnatów określających wymagania, odnoszące się do pielęgniarek i położnych (rozdział IV), chociaż tytuł tego rozdziału uznać należy za nader sztuczny i mało zrozumiały.

Kolejne rozdziały odnoszące się do instytucji administracyjnoprawnych definiujących status zawodu pielęgniarek i położnych (rozdział V) oraz elementów administracyjnoprawnych, jako wyznaczników tych statusów z pełnym przekonaniem można uznać za trafne, zupełne i niebudzące wątpliwości. Zastrzeżenia może budzić treść ostatnich trzech rozdziałów, ujęta zdaniem recenzenta zbyt wąsko i schematycznie. Wypadało tutaj znacząco szerzej przedstawić pojęcie należytej staranności – a jest w tym względzie obszerna literatura i odnieść to do stosownych judykatów. Schematyzm z ujęcia może nieco razić w rozdziale dziewiątym. Przy okazji chciałabym poznać pogląd Autorki na kwestie wykonania

orzeczenia sądu jakiegoś z państw unijnych, które pozbawił pielęgniarkę, będącą obywatelką polską prawa do wykonywania zawodu. Szczególnie ciekawe byłyby rozważania dotyczące faktycznego przebiegu takiego postępowania w Polsce. W ostatnim czasie ukazały się odpowiednie teksty, może dość powierzchowne odnoszące się do takich sytuacji w odniesieniu do lekarzy. Byłoby też dobrze, gdyby Habilitantka odniosła się do pytania dlaczego w stosunku do niektórych zawodów istnieje reguła odpowiedzialności dyscyplinarnej, a w odniesieniu do innych –zawodowej. Prawo do sądu nie oznacza, że sprawa dotycząca odpowiedzialności za błędy w sztuce, naruszenie zasad etyki zawodowej, przepisy dotyczące wykonywania zawodu mają być od początku rozpoznawane przed sądami powszechnymi, za czym Habilitantka zdaje się opowiadać. Prawo do sądu, to prawo do tego, aby orzeczenia sądów dyscyplinarnych lub zawodowych mogły być na odpowiednim etapie, np. postępowania kasacyjnego kontrolowane przez niezawisłe sądy, w tym także Sąd Najwyższy.

Pozytywnie należy ocenić **stronę warsztatową**. Wywody dr Jolanty Pacian są bardzo starannie udokumentowane, a praca napisana jest poprawnym i żywym językiem polskim, aczkolwiek Habilitantka ma tendencję do posługiwania się nieco zbyt długimi zdaniami. Najważniejsza dla oceny pracy jest **treść merytoryczna**, w tym podstawowy składnik tej treści – wyrażane poglądy. Przede wszystkim należy podkreślić, że treść ocenianej rozprawy habilitacyjnej jest nader bogata. Habilitantka podjęte kwestie rozpatruje wszechstronnie z rozmaitych punktów widzenia, docieka przyczyn i celu norm odnoszących się do podjętych przez Nią badań. Wszystko to uzasadnia spostrzeżenie, że kompleksowość i wielopłaszczyznowość prowadzonej analizy należą do najmocniejszych stron książki. Za trafną i wykazaną należy uznać główną tezę rozprawy, która wsparta została całym szeregiem trafnych, chociaż przyznać należy, prowokujących do dyskusji zapatrywań szczegółowych.

Oceniana rozprawa jest dziełem oryginalnym, wyraźnie wzbogacającym dorobek polskiej literatury naukowej. Dotyczy ona ważnego dla praktyki i teorii zagadnienia badawczego. Habilitantka, zarówno w toku wywodów, jak i w końcowej obszernej analizie dowiódł, że jest inteligentnym, kompetentnym badaczem, który w polu swoich dociekań porusza się z dużym znawstwem i swobodą, prezentując świetną znajomość analizowanej problematyki. Praca habilitacyjna dr Jolanty Pacian ma niebagatelne znaczenie dla doktryny prawa medycznego, a także dla prawa i postępowania administracyjnego. Habilitantka wykazał się umiejętnością sformułowania oryginalnego problemu naukowego, sprawnością budowy konstrukcji wywodu oraz konsekwencją badawczą w prezentacji problemu. W rezultacie zostało przygotowane i przedstawione **niezwykle wartościowe poznawczo i**

nowatorskie w literaturze polskiej ujęcie problematyki **statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej**.

Zgadza się generalnie z tezami i hipotezami dr Jolanty Pacian z obowiązku recenzenckiego wypada zwrócić uwagę na niezwykle bogatą i solidną dokumentację wywodów w przypisach, które nie mają charakteru odsyłającego, a erudycyjny dowodząc tym samym głębokiej eksperencji Autorki w zakresie podjętego tematu.

Habilitantka, co istotne, zajmuje częstokroć krytyczne stanowisko, wobec opinii innych autorów, które konfrontuje, podziela, poddaje w wątpliwość, bądź odrzuca, jeśli nie wytrzymują krytyki. Posługuje się przy tym bogatym i precyzyjnym językiem. Praca dowodzi dużej wiedzy prawniczej Autorki oraz sprawności intelektualnej. W sumie należy stwierdzić, że przedstawiona praca habilitacyjna jest dziełem oryginalnym, wyraźnie wzbogacającym dorobek polskiej literatury z zakresu prawa medycznego oraz prawa i postępowania administracyjnego. Czytelnik monografii dr Jolanty Pacian raz jeszcze przekonać się może, że dominującą cechą Jego twórczości naukowej jest rzetelność badawcza połączona z ostrożnością wniosków, jasnością sądów i głębią refleksji. Łączy to Opiniowana z krytycznym stosunkiem do ustaleń poprzedników i dążeniem do konfrontacji obrazu wyłaniającego się z przekazów źródłowych ze świadectwami praktyki oraz z umiejętnością syntezy oraz precyzją wykładu.

Za dominujące cechy rozprawy należy uznać krytyczny stosunek Autorki do ustaleń poprzedników, jasność wywodów i dobrą polszczyznę. Habilitantka dowiodła, że jest inteligentnym i kompetentnym badaczem, który w polu swoich dociekań porusza się z dużym znanstwem, prezentując doskonałą znajomość analizowanej problematyki.

W rezultacie dr Jolanta Pacian przygotowała i przedstawiła wartościowo poznawczą pracę, dowodząc swojej wiedzy prawniczej oraz sprawności intelektualnej. **Książka *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnej w świetle obowiązującego prawa*, wnosi istotny wkład do badań w zakresie prawa medycznego oraz prawa i postępowania administracyjnego.**

5. Wnioski

Mając na względzie wyrażoną powyżej bardzo pozytywną ocenę pracy habilitacyjnej, wysoką, niekwestionowaną wartość przedhabilitacyjnego dorobku naukowego, doświadczenie w pracy dydaktycznej Habilitantki - należy stwierdzić, iż jest Ona w pełni przygotowana do samodzielnej pracy naukowej. Poczynione wyżej nieliczne i marginalne uwagi krytyczne nie podważają ogólnej **nadzwyczaj pozytywnej opinii** o pracy

habilitacyjnej. Piszac ją, **dr Jolanta Pacian wniosła znaczący wkład do rozwoju nauki polskiej w określonej przez siebie dziedzinie**. Z pełnym przekonaniem i osobistym zaangażowaniem stwierdzam, że powinna być dopuszczona do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego przewidzianego przez ustawę prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (jt. Dz. U. 2020, poz. 85 ze zm.) w celu **uzyskania stopnia doktora habilitowanego w zakresie prawa**.

Przedstawiona przez Nią praca habilitacyjna **odpowiada z wysokim naddatkiem warunkom określonym w tej ustawie**. Na wysoce pozytywną ocenę zasługuje przy tym zarówno działalność naukowo-badawcza, dydaktyczno-organizacyjna Habilitantki, jak i sama praca habilitacyjna. **Habilitantka spełnia warunki wskazane w art. 219 ust. 1 pkt. 1 i 2a oraz pkt. 3 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (j.t. Dz. U. 2020, poz. 85)**.

